

VITALITA

Revista Olotina Literaria, científica y Administrativa

SETMANARI DEFENSOR DELS INTERESSOS DE LA COMARCA QUE NO ESTÁ ADHERIT NI AFILIAT A CAP PARTIT POLÍTIC

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Imprempta de Pere Aubert. Sant Bernat, n.º 2

Els pagos son a la bestreta.
Dels treballs publicats ne responen sos autors.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
Any, 5 ptes.—Nombre solt, 10 céntims.

DE LES OBRES QUE'S REBIN SE'N DONARÁ COMPTE Y DE LES QUE SE'N ENS ENVIN DOS EXEMPLARS SE'N FARÁ LA CRÍTICA

PER LA CULTURA

LA CANSÓ DE SEMPRE

Es una necessitat imprescindible la difusió de la cultura en aquest país. S'ha de dir: ens trobem encara en un estat d'enderremament llastimós. En el nostre poble hi ha deixat ben poc rastre l'acció educativa portada a cap en tot el segle qu'acaba de passar, pomposament nomenat el segle de les llums: en la nostra actuació social, en els nostres afers col·lectius y en tota classe de manifestacions expressives de la cultura d'un poble, no podríem pas resistir comparanses ab altres pobles de la vella Europa o del Continent Americà.

Les preocupacions entre nosaltres arrelen com el gram en camp incult. La nostra peresa, ja proverbial, d'analitzar res ab detenció y d'examinar les coses fins a la seva entranya; la mandra de pensar que fatalment pesa al damunt nostre, fa que acceptem com a veritats tota mena de prejudicis y que, en general, ens belluguem y fem la nostra impulsats no més que per l'habilitat o la rutina. Y aquestes malestrugues desviacions engendren la superstició, l'acoquinament y l'hipocresia, que, avui per avui, poden considerarse encara com les característiques més remarcables de les nostres multituds.

Perque si donem un esguart escrutador al nostre entorn, veurém que's en tots els ordres qu'estém a rerassaga: veurém qu'encara's conreua la terra poc més o menys com en l'època de la dominació romana, talment com si la ciencia agrícola no hagués existit mai; podrém veurer que l'higiene no solzament se troba retrassada, sinó que molta gent sent per ella una forta repulsió, fins al extrém d'esser corrent entre'ls terrassants una afirmació tant monstruosa com aquesta: «No és bon pagés el qui no's menja una carretada de fems cada any»; notarém que's destrueixen els boscos d'una manera insensata, no cuidant se ningú de llur replantació, perque aquí encara's dubte de l'eficacia dels arbres en el benestar dels pobles.... Qué més? Observarém qu'encara pera molts les bruixes, pors i fantasmes son una realitat; que la configuració de les ratlles de la mà es encara un pressagi de ventures o desgracies; que'ls curanderos, saludadors y tiradores de cartes continuen fent de les seves; que la dona remeiera, tant ignorant com pretenciosa, encara fa estragos ab els seus emplastes y remeis insensats.... Podrém convencer-ns qu'encara's creu en la planeta y la bona-ventura, y en que un volai blanc porta

sort, y no sé quin número, desgracia; qu'encara's mira de no comensar certes tasques en dimars o divendres, per la mala astrugancia que s'atribueix a n'aquests pobres dos dies de la setmana... Y si insistim en nostra esguard observador, adquirirém la més absoluta certesa de que'ls fenòmens naturals, com l'aparició de cometes, aurores boreals, pluja d'estrelles, etc., en general son considerats com pressagis de terribles desolacions en la terra, y de que's creu en l'existencia del follet que trena les crines de l'eugassada y en la pesadilla apareguda en forma d'animal indefinible y en mil altres monstruositats que fora enutjós enumerar.

Y si'ns fixessim en el parlar del nostre poble? Vergonya ens n'hauríem de donar de que encara sia tant groller y barbre y malsonant! Quant no's treba la paraula precisa pera exteriorisar una idea, se sol substituir ab alguna baixa expressió; si's vol accentuar alguna frase o's desitja donar forsa a qualche afirmació s'emplea'l renecc groller; ab renecc se sclen exteriorisar les profundes emocions y ab renecc fastigosos s'empastifen fins les converses que volen ésser més espirituals.

La rastirera hipocresia té entre nosaltres tal enxarxat d'arrels, que per tot penetren, acanyant les consciencies... Més ça qué seguir enumerant les xacres de que'ns trobem flagellats? Qui més, qui menys, tots les coneixém y coincidim en afirmar que provenen de la terrible anèmia cultural que patim. Es, doncs, una necessitat apremiant en el nostre poble que s'hi escampi a dolls el néctar prodigiós de l'educació, però no la mal entesa educació consistent en un cabal més o menys nodrit de fórmules convencionals y frases fetes, pera emplear en el tracte social, sinó la veritable educació: la qu'ensinstrant el cos, el capacita pera transformar els deserts en magnífics camps de conreu; la que dirigint adequadament l'intel·ligencia, la posa en condicions de descobrir les lleis que regeixen l'univers; la qu'encarrilant el sentiment, «converteix al individu en instrument de ditxa pera sí mateix y pera'ls demés».

* *

Tothom sab quelcóm de la fortitut y preponderancia de Alemania, Bélgica, Japó, Estats Units...; tothom sab que la civilització en aquests païssos es una resultant de la educació integral que s'hi ha sembrat pera fer de llurs moradors homes confiats, emprenderos y perseverants. No cal ponderar, doncs, l'eficacia de l'educació en l'engrandiment dels pobles. Cal recordarla, no obstant, y

ben sovint, perque aquí tothom sembla oblidarse; s'ha de retreuer a cada pas, tot bregant pera promouer un estat d'opinió que lluiti entusiasta pera cambiar l'educació ficticia que l'Estat ens dona, per aquella veritable que fa l'enteniment pensador y la voluntat ferma, qu'arrenca'ls vicis de les rasses y conreua ses virtuts, que comunica nobles entusiasmes y que habitua en la sana fruició dels plaers de la vida. S'ha de fer entendre als nostres polítics, siguin quins siguin, que no creurém que vulguin fer de la nostra Pàtria una nació ben definida, rica de tota mena de riqueses y notable en tots els ordres de la vida, fins que vegem que posin al devant de llur programa el plantejament y solució dels problemes educacionals del nostre poble. Hem de sortirne del estancament a que'ns trobem reclosos, si nó, ens anirém quedant enrera y serém sempre la riota dels qui van fent via a pas de gegant.

JOAQUÍM SANS.

Agrícoles

Les Hortes

Les hortalisses desde el punt de vista de les exigencies alimenticies, se divideixen en dos grans categories: les que s'utilisen per ses fulles (cols, ensiams, espinacs, etc. y aquelles que produeixen cabesses) (cebes, alls) (fruits carnosos) tomaquets, esbarginies, bitxus, melóns etc. o tubércols, patata, rábens etc. Les primeres requereixen principalment adobs nitrogenats, per ser aquets els que més contribueixen als dessentrotllo de les fulles; les segones necessiten fortes dossis de potassa, ja que dita substancia intervé com a factor essencial en la formació de les fécules y sucres que's condensen en les cabesses, fruits y tubércols. Unes y altres deuen també ser adobades ab ácid fosfóric, no sols perque favoreix el dessentrotllo de les plantes, sino perque es element indispensable pera la fecundació de les flors y formació dels fruit.

En termes generals podém recomenar les següents fórmules pera els cultius de la horta.

Plantes cultivades per ses fulles. Per área, superfosfat de cal 4 a 5 kilos sulfat de potassa o cloruro potassic 1'5 a 2, nitrat de sosa 4 a 5.

Plantes cultivades per ses cabesses, fruits carnosos o tubércols. Per área superfosfat de cal 5 a 6 kilos. Sulfat de potassa o cloruro potassic 2'5 a 3 El superfosfat de cal y la sal potassique s'enterraran per medi de una lleurada avants de la sembra.

El nitrat de sosa s'aplicará superficialment y sens enterrarlo quant les plantes haigín alcanat una mitja afemada, car els fertilisants orgánics son molt útils pera dits cultius.